39502 ـ اتوموبیلی در برابر او چپ کرده و به سبب برخورد وی دو نفر کشته شده‌اند

سوال

با سرعت هشتاد کیلومتر در ساعت که کمتر از حداکثر سرعت در مسیرهای دو بانده است حرکت می‌کردم که ناگهان یک اتوبوس از از لاین کناری خارج شد و پس از عبور از موانع در برابر من چپ کرد. از آنجایی که همه چیز ناگهانی رخ داد نتوانستم ماشین را کنترل کنم و به اتوبوس برخورد کردم که در پی این برخورد دو نفر از سرنشینان اتوبوس کشته شدند. یکی از سرنشینان اتوبوس به من گفت راننده‌ای که اتوبوس را هدایت می‌کرده راننده‌ی اصلی نبوده و حتی گواهی‌نامه نداشته.

سوال من این است: آیا کفاره و دادن دیه برای من واجب است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اگر قضیه اینطور که شما می‌گویید بوده و شما سرعت قانونی را رعایت کرده‌اید و با این وجود به سبب خروج ناگهانی اتوبوس از لاین دیگر و چپ کردن آن، نتوانسته‌اید از برخورد جلوگیری کنید، گناهی بر گردن شما نیست و لازم نیست دیه و کفاره بدهید، زیرا هیچ تعدی و اشتباهی از سوی شما رخ نداده است.

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ درباره‌ی شخصی پرسیدند که به سبب چپ شدن اتوموبیلش، پدرش که همراه او بوده فوت کرده، و آیا لازم است کفاره دهد؟

ایشان گفتند: باید درباره‌ی سبب این حادثه تحقیق شود؛ اگر به سبب زیاده‌روی [و تجاوز] راننده است، باید دیه و کفاره بدهد. اما اگر مشکل از طرف وی نبوده چیزی بر وی واجب نمی‌شود (فتاوى اسلامية: ۳/ ۳۵۷).

از علمای کمیسیون دائمی فتوا درباره‌ی حادثه‌ای مشابه پرسیده شد. پاسخ کمیسیون از این قرار است:

اگر راننده در رانندگی خود مقصر است یا به سببی مانند مخالفت با قوانین یا سرعت غیر مجاز، یا چرت زدن و یا بی‌توجهی به معاینه‌ی فنی ماشین و ایمنی آن و عواملی مانند این دچار حادثه شده، باید کفاره‌ی قتل [غیر عمد] بدهد که آزاد کردن یک برده‌ی مومن و در صورت عدم امکان، روزه‌ی دو ماه پی در پی به قصد توبه است. اما اگر به هیچ وجه در وقوع این حادثه مقصر نیست چیزی بر گردن او نیست» (فتاوى إسلامية: ۲/ ۳۵۶).

در رای صادره از مجمع فقه اسلامی منعقد شده در کنفرانس دوره‌ای هشتم به سال ۱۴۱۴ هجری برابر با ۱۹۹۳ میلادی،

درباره‌ی حالات عدم مسئولیت راننده آمده است:

۱ـ اگر حادثه در نتیجه‌ی یک نیروی قهری باشد که راننده توانایی دفع یا دوری از آن را نداشته باشد. منظور [از قوه‌ی قهریه] هر عارضه‌ای است که خارج از تدخل [و اراده و قدرت] انسان باشد.

۲ـ اگر به سبب عمل شخص زیان دیده باشد؛ عملی که تاثیری قوی در احداث نتیجه داشته باشد. (مجلة المجمع الفقهي ۸: ۲/ ۳۷۲).

که این مورد مطابق با سوال شماست.

والله اعلم